

POSUDEK OPONENTA HABILITAČNÍ PRÁCE

Masarykova univerzita

Uchazečka

Habilitační práce

Oponentka

**Pracoviště oponentky,
institute**

Mgr. Karla Brücknerová, Ph.D.

*Vzájemné učení mezi vysokoškolskými studenty
kombinovaných studií a možnosti jeho podpory*

Doc. Mgr. Kateřina Zábrowská, Ph.D.

Psychologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i.
Filozofická fakulta, Univerzita Karlova

Habilitační práce Mgr. Karly Brücknerové, Ph.D. se zaměřuje na problematiku vzájemného učení v kontextu kombinovaných studií na vysokých školách. Práce podrobně analyzuje, jak vzájemné učení probíhá, jaké faktory jej pozitivně i negativně ovlivňují a jak může být tato forma učení efektivněji podporována ze strany vysokých škol. Publikace zahrnuje jak teoretický rozbor konceptu vzájemného učení, tak i rozsáhlý empirický výzkum tohoto typu učení mezi kombinovanými studujícími pedagogických oborů, který přináší množství nových poznatků.

Publikace představuje velmi kvalitní text s vysokou odbornou i společenskou relevancí. Práce má několik klíčových silných stránek. Za prvé je to interdisciplinarita: autorka kompetentně integruje poznatky z andragogiky, pedagogiky, psychologie a studií vysokého školství, a nabízí tak skutečně komplexní pohled na danou problematiku. Další přínosem je detailní rozbor konceptu vzájemného učení v teoretické části práce zahrnující množství evidence-based poznatků o faktorech ovlivňující tento typ učení. Třetí klíčovou silnou stránkou je samotný empirický výzkum, který charakterizuje metodologická rigoróznost, transparentnost, inovativnost a zejména množství zajímavých výsledků.

První teoretické kapitoly prezentují podrobný a současně komplexní systém poznatků o vzájemném učení, jeho prediktorech a efektech. Z odborného i praktického hlediska jsou velmi zajímavé například poznatky o formách podpory informální učení, včetně důležitosti kombinování opatření na úrovni interpersonálních interakcí a strukturních opatření (str. 52-53). Jako výzkumnici v oblasti vysokého školství mě obzvláště zaujala kap. 3 o formách podpory vzájemného učení na VŠ (k tomu viz i otázka níže). V této kapitole lze najít řadu inspirativních technik na podporu vzájemného učení, například tutorování. Nabízí se zde otázka, zda existují v českém kontextu výzkumy, které by mapovaly četnost výskytu těchto technik: jsou na českých vysokých školách implementovány a v jaké míře? Na teoretické části textu oceňuji

také množství kvalitních studií, ze kterých autorka čerpá, a především schopnost autorky z nich extrahovat a čtivě prezentovat ústřední poznatky.

Realizovaný výzkum považuji za kvalitní, metodologicky precizní a přinášející zajímavé, originální výsledky. Za vynikající volbu považuji kombinaci tří kvalitativních metod sběru dat, konkrétně narativních rozhovorů, focus groups a písemných narativů – zvolený postup autorce umožnil postihnout různé facety vzájemného učení. Úryvky z dat byly vhodně vybrány tak, že výstižně dokumentují identifikované vzorce. Zvolené úryvky jsou poutavé a dodávají textu na čtenářské atraktivitě. Velmi také oceňuji způsob, kterým autorka kriticky reflektuje limity svého výzkumu (např. transparentní popis nefunkčnosti jedné z pilotně použitých metod), a dále detailní popis analytických postupů, což z textu činí i ideální materiál pro výuku kvalitativní metodologie.

Výsledky jsou velmi komplexní, avšak autorce se podařilo přehledně je strukturovat do řady úrovní, které jsou vzájemně propojeny a logicky na sebe navazují. To je podpořeno vizuálními prvky, jako jsou tabulky a modely, které přispívají k jasnosti prezentace výsledků. Analyzovat tak rozsáhlé množství různorodých kvalitativních dat a integrovat jednotlivé úrovně výsledků nepochybně nebylo jednoduché, ale autorce se tento obtížný úkol podařil. Obdivuhodné zejména je, jak se autorce povedlo napříč kapitolami výsledky vzájemně provázat a identifikovat v procesech vzájemného učení zřetelné vzorce, až do pomyslného vrcholku analytického úsilí v kap. 13, která propojuje dříve popsání výsledky do komplexního celku definovaného třemi typy vzájemného učení.

Souhrnem konstatuji, že autorka přesvědčivě a podrobně doložila, že v kombinovaném vysokoškolském studiu existuje široké spektrum situací vzájemného učení a že vzájemné učení i zde představuje významný zdroj studijního úspěchu, osobního a profesního růstu i psychosociálního well-being. Publikace je zpracována na vysoké odborné úrovni a současně je psána čtenářsky vstřícným stylem, což nepochybně ocení čtenáři*ky z řad odborné i laické veřejnosti. Práce přináší významné teoretické i praktické poznatky, které mohou obohatit nejen odbornou komunitu, ale i pedagogickou praxi na vysokých školách.

Dotazy k obhajobě habilitační práce:

1. Zaujala mě řada prezentovaných zjištění. Např. v kap. 7.5 popisujete paradoxní fenomén, totiž že nižší kvalita výuky na VŠ často podporuje využívání vzájemného učení jako kompenzačního mechanismu (str. 127). To je zajímavý poznatek, přesvědčivě doložený daty. Jaké jsou však Vaše poznatky či závěry ohledně situací, kdy je kvalita výuky naopak vysoká? Docházelo v takových případech ke vzájemnému učení na pedagogicky řízené úrovni? Z prezentovaných výsledků se totiž zdá, že vzájemné učení vznikalo téměř vždy na základě spontánních aktivit studujících, nikoliv v důsledku pedagogického záměru. Je z Vašeho

výzkumu možné usuzovat, v jaké míře je pedagogicky řízené vzájemné učení na českých VŠ využíváno?

2. Jakým způsobem mohou vysokoškolští pedagogové*žky cíleně podporovat interpersonální vztahy mezi studujícími tak, aby efektivně přispívaly ke vzájemnému učení? Jaké konkrétní pedagogické postupy byste na základě svých dat doporučila?

3. V teoretické části textu diskutujete využívání online prostředí pro podporu vzájemného učení (např. str. 53). Jak hodnotíte aktuální stav využívání online prostředí pro podporu vzájemného učení na českých vysokých školách? Liší se vzájemně české vysoké školy v míře využívání virtuálního prostoru pro tyto účely? Existují na dané téma nějaké výzkumy? Jaká jsou podle Vás hlavní omezení a příležitosti v tomto kontextu?

Závěr

Habilitační práce Mgr. Karly Brücknerové, Ph.D., *Vzájemné učení mezi vysokoškolskými studenty kombinovaných studií a možnosti jeho podpory, dějiny **splňuje*** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru andragogika.

Praha

Dne ...2.9.2024...

.....
podpis